

Latvijas Zinātnes padomes darbības stratēģija 2021.–2023. gadam

SATURS

levads.....	2
Darbības pilnvarojums (mandāts).....	2
Padomes vīzija, misija, vērtības	4
Darbības virzieni.....	5
1. Zinātniskās ekspertīzes nodrošināšana publiskā un privātā sektora vajadzībām	5
2. Stratēģiska zinātnes finansēšana ar proaktīvu vadības pieeju programmu un projektu veidošanā un pārvaldīšanā	6
3. Analīze un atbalsts zinātnes politikas plānošanā	8
4. Stratēģiskā komunikācija	10
5. Starptautiskās zinātniskās sadarbības veicināšana	12
6. Kvalitatīva un efektīva Padomes darbība	14
Padomes stiprās un vājās puses	15

Ievads¹

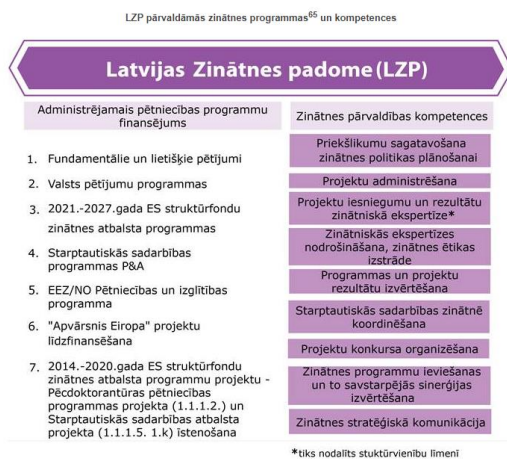
Darbības pilnvarojums (mandāts)

Latvijas Zinātnes padome (turpmāk – Padome) ir izglītības un zinātnes ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde².

Padome kā koleģiāla institūcija sākotnēji tika izveidota 1990. gadā³, lai demokratizētu zinātniskās darbības vadīšanas sistēmu, celtu zinātniskā darba efektivitāti un nodrošinātu zinātnei no budžeta iedalīto līdzekļu maksimāli efektīvu izlietojumu uz pētījumu projektu konkursa pamata.

Lai uzlabotu zinātnes pārvaldību un ieviestu vienas pieturas aģentūras principu, Ministru kabinets (turpmāk – MK) 2019. gada 14. oktobrī pieņēma Izglītības un zinātnes ministrijas (turpmāk – IZM) izstrādāto konceptuālo ziņojumu “Par Latvijas zinātnes politikas ieviešanas sistēmas institucionālo konsolidāciju”⁴, kam sekoja grozījumi Zinātniskās darbības likumā⁵, kas noteica jaunu Padomes statusu, sākot ar 2020. gada 1. jūliju, pārveidojot to par Izglītības un zinātnes ministra pārraudzībā esošo tiešās pārvaldes iestādi.

Lai nodrošinātu vienotu zinātnes projektu un programmu administrēšanu⁶, Padome saglabā ne tikai esošās funkcijas, bet divās kārtās (no 2020. gada 1. jūlija un no 2021. gada 1. jūlija) pārņem arī funkcijas no Studiju un zinātnes administrācijas un Valsts izglītības attīstības aģentūras (1. attēls⁴).

1.attēls. Padomes funkcijas un uzdevumi

¹ MK instrukcija Nr. 3 “Kārtība, kādā izstrādā un aktualizē institūcijas darbības stratēģiju un novērtē tās ieviešanu”, <https://likumi.lv/ta/id/273909-kartiba-kada-izstrada-un-aktualize-institucijas-darbibas-strategiju-un-noverte-tas-ieviesanu>

² MK noteikumi Nr. 408 “Latvijas Zinātnes padomes nolikums”, <https://likumi.lv/ta/id/315785-latvijas-zinatnes-padomes-nolikums>

³ Ministru Padomes 03.07.1990. lēmums Nr.44 „Par Latvijas Zinātnes padomes izveidošanu”, <https://likumi.lv/ta/id/76122-par-latvijas-zinatnes-padomes-izveidosanu>

⁴ MK 2019.10.14. rīkojums Nr. 495 “Par konceptuālo ziņojumu “Par Latvijas zinātnes politikas ieviešanas sistēmas institucionālo konsolidāciju””

⁵ Zinātniskās darbības likums, 14.pants

Padomes darbības mērķis ir īstenot valsts zinātnes un tehnoloģiju attīstības politiku, nodrošinot valsts budžeta, kā arī Eiropas Savienības struktūrfondu un citu ārvalstu finanšu instrumentu finansēto zinātnisko pētījumu programmu un projektu ieviešanu un tiem piešķirto finanšu līdzekļu administrēšanu, kā arī zinātniskās darbības vai zinātnisko projektu īstenošanas monitoringu un analītikā balstītu rīcībpolitikas lēmumu pieņemšanu un programmu ieviešanu.

Padome organizācijas un definēto darbības virzienu īstenošanai pieprasa un saņem informāciju no citām iesaistītajām pusēm, pieaicina ekspertus un veido darba grupas, kā arī piesaista publisku finansējumu starptautisko iniciatīvu un projektu ietvaros, tajā skaitā pētniecības un attīstības projektus zinātnisko institūciju kapacitātes stiprināšanai, kā arī īsteno projektus.

Padomes stratēģijas ietvars izriet no Zinātniskās darbības likuma, Padomes nolikuma, Izglītības un zinātnes ministrijas politikas plānošanas ietvara - Zinātnes, tehnoloģiju attīstības un inovācijas pamatnostādņem 2021.-2027. gadam⁷ (turpmāk - ZTAIP), kas savukārt veidotas vadoties no nacionāla un starptautiska mēroga plānošanas dokumentiem, piemēram, Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030.gadam⁸ (LIAS 2030), Nacionālais attīstības plāns 2021.-2027. gadam⁹ (NAP 2027) un starptautiskiem plānošanas dokumentiem: ES Ilgtermiņa attīstības stratēģijā 2050 "Tira planēta visiem", Eiropas Digitālā stratēģija, Eiropas atveseļošanas plāns, Eiropas Komisijas Politikas atbalsta vienības pētījumiem - "Pētniecības un inovācijas cilvēkkapitāla attīstība Latvijā" (2019) un "Latvijas zinātnes finansēšanas un pārvaldības sistēma" (2018) un tajos galvenajām sniegtajām rekomendācijām.

Padomes stratēģija atbilst ZTAIP vīzijai - "Izcila pētniecība, Inovatīva un tehnoloģiski attīstīta uzņēmējdarbība, Gudra, prasmīga, radoša un inovatīva sabiedrība", politikas mērķim - "sekmēt gudras, tehnoloģiski attīstītas un inovatīvas sabiedrības attīstību Latvijā" un darbības virzieniem:

1.apakšmērķis "Attīstīt pētniecības izcilību un starptautisko sadarbību":

- 1.1. Rīcības virzienam. Pētniecības un attīstības (P&A) cilvēkkapitāla attīstība;
- 1.2. Rīcības virziens. P&A infrastruktūra izcilībai un inovācijai;
- 1.3. Rīcības virziens. Starptautiskā mobilitāte, izcilības piesaiste un sadarbība;
- 1.4. Rīcības virziens. P&A sistēmas pārvaldība, koordinācija un monitoringi;
- 1.5. Rīcības virziens. P&A sistēmas finansēšana,

2.apakšmērķis "Paaugstināt inovācijas kapacitāti un zināšanu un pētniecības sociālo un ekonomisko vērtību":

- 2.1. Rīcības virziens. P&A sistēmas digitālā transformācija un atvērta zinātne;
- 2.2. Rīcības virziens. Zināšanu un tehnoloģiju pārnese inovācijas attīstīšanai;
- 2.3. Rīcības virziens. Sadarbība starp pētniecības vidi un publisko sektoru;
- 2.4. Rīcības virziens. Zinātnes komunikācija.

Padomes stratēģiju, vērtības, devīzi izstrādāja Padomes kolektīvs un to apsprieda un atzinīgi novērtēja ekspertu komisijas, kā arī tika saņemti un iestrādāti priekšlikumi no Padomes Konsultatīvas padomes locekļiem.

⁷ Izsludinātas Valsts sekretāru sanāksmē, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40492546>

⁸ Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/Latvija_2030_7.pdf

⁹ Pieejams: https://www.pkc.gov.lv/sites/default/files/inline-files/20121220_NAP2020%20apstiprinats%20Saeima_4.pdf

Padomes vīzija, misija, vērtības

Vīzija – kļūt par Latvijā un pasaulē atpazīstamu zinātniskās ekspertīzes centru un Latvijas zinātnes politikas ieviešanu izcilai pētniecībai, attīstītai uzņēmējdarbībai un gudrai sabiedrībai.

Misija – pārvaldīt uz izcilību vērstas zinātnes un pētniecības programmas un projektus, mērķtiecīgi attīstīt kvalitatīvu zinātnisko ekspertīzi un zinātnes stratēģisko komunikāciju, kā arī veicināt starptautisko zinātnisko sadarbību, lai sekmētu Latvijas zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju politikas ieviešanu un veicinātu cilvēkkapitāla attīstību zinātnē.

Padomes vīzija un misija dod ieguldījumu ZTAIP vīzijas “Izcila pētniecība, inovatīva un tehnoloģiski attīstīta uzņēmējdarbība, Gudra, prasmīga, radoša un inovatīva sabiedrība” un politikas mērķa “sekmēt gudras, tehnoloģiski attīstītas un inovatīvas sabiedrības attīstību Latvijā” sasniegšanā.

Vērtības:

- Laba pārvaldība – atklātība pret privātpersonu un sabiedrību, datu aizsardzību, efektīvu, taisnīgu procedūru īstenošanu saprātīgā laikā, ievērojot privātpersonu intereses, sabiedrības un zinātnieku iesaiste¹⁰
- Caurspīdīgums – atklāti procesi Padomē, tajā skaitā finansējuma piešķiršanā noris atklāti, godīgi, pārskatāmi
- Uzticamība – rada pārliecību par Padomes vai tās sniegtā pakalpojuma uzticamību un tās sniegto informāciju
- Zinātniskums – faktos un pētījumos balstīta rīcība un secinājumi

Devīze: Zinātne labākai nākotnei

Īstenotie darbības virzieni:

Darbības virzieni

1. Zinātniskās ekspertīzes nodrošināšana publiskā un privātā sektora vajadzībām
2. Stratēģiska zinātnes finansēšana ar proaktīvu vadības pieeju programmu un projektu veidošanā un pārvaldīšanā
3. Analīze un atbalsts zinātnes politikas plānošanā
4. Stratēģiskā komunikācija¹¹
5. Starptautiskās zinātniskās sadarbības veicināšana¹²
6. Kvalitatīva un efektīva padomes darbība

Prioritātes:

- Modernas zinātniskās ekspertīzes nodrošināšana publiskā un privātā sektora vajadzībām
- Stratēģiska zinātnes politikas ieviešana ar proaktīvu vadības pieeju projektu konkursu izveidē un īstenošanā
- Starptautiskās zinātniskās sadarbības veicināšana

¹⁰ Valsts pārvaldes iekārtas likums, 10. pants,

¹¹ Tajā skaitā informācijas pieejamība

¹² Tajā skaitā konsultācijas un Nacionālā kontaktpunkta darbība (no 01.07.2021.)

Darbības virzieni

1. Zinātniskās ekspertīzes nodrošināšana publiskā un privātā sektora vajadzībām

Esošās situācijas apraksts:

Padome nodrošina zinātnisko ekspertīzi zinātnes programmu ietvaros iesniegto projektu pieteikumu izvērtēšanā, kā arī programmu ieviešanas monitoringa vajadzībām (vidusposma un noslēguma izvērtēšanas). Tāpat Padome veic zinātnisko ekspertīzi sadarbībā ar ekspertu komisijām, kas sniedz atzinumus dažādos jautājumos, tai skaitā doktorantūras studiju programmas licencēšanā vai akreditācijā, promocijas tiesību piešķiršanā augstākās izglītības institūcijām, piedaloties diskusijās par dažādiem Latvijas zinātnei aktuāliem jautājumiem.

Zinātniskā ekspertīze Latvijā pēdējo trīs gadu laikā ir ievērojami attīstījusies, nodrošinot ārvalstu zinātnisko ekspertu iesaisti, kā arī paaugstinot prasības ekspertiem, kuri piedalās doktorantūras studiju programmu īstenošanā un promocijas procesa vadībā. Zinātniskās ekspertīzes principi ir plānoti ciešā sadarbībā ar zinātnes sabiedrību (Padomes ekspertu komisijas, kā arī zinātnes sabiedrību un zinātniskās institūcijas pārstāvošās organizācijas).

Padome zinātnisko ekspertīzi veic ne tikai Izglītības un zinātnes ministrijas programmām, bet arī Ekonomikas, Finanšu, Kultūras un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministriju programmām. Regulāra sadarbība notiek arī ar citām institūcijām, kuras nodrošina zinātnes vai inovāciju programmu īstenošanu - Valsts izglītības attīstības aģentūru, Centrālo finanšu un līgumu aģentūru un Latvijas investīciju un attīstības aģentūru.

Vienlaikus Padomei nepieciešams uzlabot ekspertīzes procesa organizāciju, piesaistot augstas kvalifikācijas ārzemju ekspertus tai skaitā ar pieredzi tehnoloģiju pārnēsē, kā arī gādāt par zinātniskās ekspertīzes procesa caurspīdīgumu.

Organizējot zinātnisko ekspertīzi, nepieciešmas labi definētas procedūras, kas prasa noteiktu laiku, piemēram, ekspertu paneļu rīkošana, pārbaudīt citas pieejas zinātniskās ekspertīzes organizēšanā (piemēram, *double blind peer-review*, iespējas projektu pieteicējiem komentēt vai sniegt atbildes uz ekspertu kritiku u.t.t.), kā arī ieviest izmaiņas, ko rosinājusi starptautiskā sadarbība un pieredzes apmaiņa ar ārvalstu partneriem. Nepieciešams veicināt sadarbību ar Baltijas un ziemeļvalstu zinātniskās ekspertīzes institūcijām, regulāri daloties informācijā, kā uzlabot zinātniskās ekspertīzes kvalitāti.

Darbības virziena mērķis – kļūt par vadošo zinātniskās ekspertīzes centru publiskajam un privātajam sektoram, sekmējot finansējuma piešķiršanu projektiem ar augstāko zinātnisko izcilību un ietekmi uz Latvijas un sabiedrības attīstību¹³.

(Atbilst ZTAIP rīcības virzieniem 1.1., 1.2.)

Uzdevumi darbības virziena īstenošanai:

¹³ Šei un citur darbības mērķi saskaņoti arī ar MK 2019.10.14. rīkojums Nr. 495 "Par konceptuālo ziņojumu "Par Latvijas zinātnes politikas ieviešanas sistēmas institucionālo konsolidāciju"".

1. Nodrošināt zinātnisko pētījumu projektu un programmu ekspertīzi publiskā un privātā sektora vajadzībām.
2. Piešķirt Padomes eksperta tiesības, veidot Padomes ekspertu komisijas un noteikt to kompetenci, ievadīt, apstrādāt un aktualizēt informāciju Padomes ekspertu datubāzē.
3. Veikt Padomei deleģēto zinātnisko projektu konkursu organizēšanu, izsludināšanu un izvērtēšanu, kā arī nodrošināt šī procesa atklātumu.
4. Zinātniski izvērtēt no valsts budžeta finansēto zinātnisko pētījumu rezultātus.
5. Sniegt atzinumus par dažādiem ar zinātniskās darbības nodrošināšanu saistītiem jautājumiem, tai skaitā par Padomei iesniegto fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu atbilstību prioritārajiem zinātnes virzieniem.
6. Sniegt atzinumus par licencēšanai vai akreditēšanai iesniegtajām doktora studiju programmām.
7. Pastāvīgi uzlabot zinātnisko projektu ekspertīzi, ņemot vērā starptautisko pieredzi un iesaistīt Latvijas zinātnisko sabiedrību un ārvalstu partnerus diskusijā par zinātniskās ekspertīzes organizēšanas principiem Latvijā, regulāri izziņāt viedokli par zinātniskās ekspertīzes un ekspertu atlases rezultātiem un izmantot secinājumus procesa uzlabošanā.
8. Veicināt Padomes ekspertu komisiju un Konsultatīvās padomes iesaisti un atzinuma sniegšanu jautājumos saistībā ar zinātniskās darbības Latvijā nodrošināšanu.
9. Proaktīvi informēt institūcijas un uzņēmējus ārpus zinātnes sektora par zinātniskās ekspertīzes pozitīvo ietekmi uz zināšanās balstītu lēmumu pieņemšanu un inovatīvu uzņēmējdarbību.

Darbības rezultāti¹⁴:

Zinātniski izvērtēti projekti.

Izvērtētie pārskati.

Izskatītie eksperta tiesību pieteikumi.

Noorganizētie semināri.

Izveidotās ekspertu komisijas.

Iesaistītās iestādes:

Izglītības un zinātnes ministrija, citas ministrijas, Valsts izglītības attīstības aģentūra, Centrālā finanšu un līgumu aģentūra, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, zinātnes sabiedrību un zinātniskās institūcijas pārstāvošās organizācijas (piemēram, Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Jauno zinātnieku apvienība, Rektoru padome, Valsts zinātnisko institūtu asociācija, Latvijas Universitāšu asociācija u.c.), uzņēmēju organizācijas, ārvalstu zinātniskās ekspertīzes institūcijas (Igaunijas pētniecības padome, Lietuvas pētniecības padome, Somu akadēmija, Norvēģijas pētniecības padome, *Nordforsk*, *Science Europe* u.c.).

2. Stratēģiska zinātnes finansēšana ar proaktīvu vadības pieeju programmu un projektu veidošanā un pārvaldīšanā

Esošās situācijas apraksts:

¹⁴ Rezultātu skaitliskās vērtības tiek minētas darba plānā

Padome piedalās izveidošanā un administrē divas būtiskas valsts budžeta finansējuma plūsmas zinātniskās darbības nodrošināšanai, proti, Fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu konkursus¹⁵ un Valsts pētījumu programmas¹⁶, kas blakus zinātnes bāzes finansējumam veido pamata valsts budžeta finansējumu zinātnei. Padome sagatavo priekšlikumus, slēdz līgumus ar konkursos uzvarējušajām zinātniskajām institūcijām par pētījumu projektu īstenošanu, kā arī veic regulāras pārbaudes un monitorē izpildes rezultātus. Kopš 2018. gada padome nodrošina vismaz vienu projektu konkursu katru gadu. Sākot no 2018. gada, valsts pētījumu programmas izveido dažādas ministrijas, sadarbojoties ar Padomi konkursu organizēšanā un pārvaldīšanā (šobrīd piecas Izglītības un zinātnes ministrijas valsts pētījumu programmas, pa vienai Ekonomikas ministrijas, Finanšu ministrijas, Kultūras ministrijas un Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas valsts pētījumu programmām). Periodā no 2018. gada līdz 2021. gadam plānots, ka Padome uzrauga aptuveni 300 fundamentālo un lietišķo pētījumu projektu īstenošanu.

No 2021.gada 1.jūlija paredzēts¹⁷, ka Padomei tiek nodotas divas no Eiropas Savienības fondiem finansētas programmas, kā arī virkne zinātnes un tehnoloģiju programmas, kas izriet no Eiropas Savienības līguma 185. un 187. panta, proti, COST, ERA-NET un ERA-NET+ programmas. Tāpat paredzēts, ka tiek pārņemta funkciju izpilde attiecībā uz Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta un Norvēģijas finanšu instrumenta 2014.–2021. gada perioda programmas "Pētniecība un izglītība" aktivitāti "Baltijas pētniecības programma".

Uzņemoties jaunu finansējumu avotu programmas (Eiropas Savienības fondi, Eiropas Ekonomiskās zonas un Norvēģijas finanšu instruments), nepieciešams papildināt kontroles un kvalitātes vadības sistēmas. Visās programmās uzraudzības uzlabošanai nepieciešams precizēt iekšējās pārbaudes procedūras, kas ļautu pārlicināties par sasniegtajiem rezultātiem, nepalielinot birokrātisko slogu.

Darbības virziena mērķis – nodrošināt proaktīvu, efektīvu un caurspīdīgu Latvijas un citu finansētāju pētījumu projektu un programmu izveidi, administrēšanu un uzraudzību.

(Atbilst ZTAIP rīcības virzieniem 1.1., 1.4., 1.5)

Uzdevumi darbības virziena īstenošanai:

1. Īstenot, administrēt un uzraudzīt fundamentālo un lietišķo pētījumu, valsts pētījumu programmu, tirgus orientēto pētījumu projektus, nodrošināt zinātnisko pētījumu īstenošanai piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietojuma pārbaudes.
2. Nodrošināt Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumenta līdzfinansēto pētniecības programmu un projektu apsaimniekošanu (sākot ar 2021. gada 1. jūliju).
3. Nodrošināt starptautisko sadarbības programmu projektu administrēšanu un uzraudzību (sākot ar 2021. gada 1. jūliju) .

¹⁵ Īstenojot Bottom-Up (ne lejas uz augšu) pieeju

¹⁶ Īstenojot Top-Down (no augšas un leju) pieeju

¹⁷ MK rīkojums Nr.151 "Par Izglītības un zinātnes ministrijas padotībā esošo valsts pārvaldes iestāžu reorganizāciju un likvidāciju" izpildi. (Latvijas Zinātnes padome ar 2021. gada 1. jūliju ir VIAA tiesību, saistību, finanšu līdzekļu, mantas un lietvedības pārņēmēja attiecībā uz noteikto funkciju izpildi)

4. Nodrošināt Eiropas Savienības struktūrfondu 2014.–2020. gada plānošanas perioda Pēcdoktorantūras pētniecības projekta un Starptautiskās sadarbības atbalsta projekta īstenošanu Ministru Kabineta noteiktā kārtībā¹⁸ (sākot ar 2021. gada 1.jūliju).
5. Piesaistīt publisku finansējumu starptautisko iniciatīvu un projektu ietvaros, tai skaitā pētniecības un attīstības projektus zinātnisko institūciju kapacitātes stiprināšanai, kā arī īstenot projektus, nodrošinot atbilstošu funkciju nodalīšanu.
6. Nodrošināt regulāru datu ievākšanu un apkopošanu par programmu un projektu īstenošanā noteiktajiem indikatoriem (finansējuma apjoms dažādās kategorijās, iesaistītā zinātniskā personāla un studējošo noslodze, sasniegtie rezultāti).
7. Nodrošināt regulāru atgriezenisko saiti ar projektu īstenojošajām zinātniskajām institūcijām un zinātniekiem, sniegt priekšlikumus projektu īstenošanas uzraudzības procesa uzlabošanai, vienlaikus pēc iespējas samazinot vai nepalielinot birokrātisko slogu.
8. Uzturēt sadarbību ar ārvalstu partneriem, apkopojot un ieviešot labās prakses piemērus programmu un projektu uzraudzībā, kā arī nodrošināt proaktīvu komunikāciju ar struktūrfondu programmu uzraugošajām institūcijām, lai mazinātu administratīvo slogu (sākot ar 2021. gada 1. jūliju).

Darbības rezultāti:

1. Administrētās valsts pētījumu programmas.
2. Finansētie un administrētie fundamentālo un lietišķo pētījumu projekti.
3. Eiropas Ekonomikas zonas un Norvēģijas finanšu instrumenta līdzfinansētie projekti.
4. Uzraudzīties Eiropas Savienības fondu projekti.

Iesaistītās iestādes:

Latvijas zinātnisko institūciju reģistrā reģistrētās zinātniskās institūcijas, kas atbilst pētniecības organizācijas statusam, Izglītības un zinātnes ministrija, Valsts izglītības attīstības aģentūra, CFLA, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Ekonomikas ministrija, Finanšu ministrija, Kultūras ministrija, Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Centrālā finanšu un līgumu aģentūra, Valsts kontrole, Centrālā statistikas pārvalde, Uzņēmumu reģistrs.

3. Analīze un atbalsts zinātnes politikas plānošanā

Esošās situācijas apraksts:

¹⁸ MK 2019.10.14. rīkojums Nr. 495 "Par konceptuālo ziņojumu "Par Latvijas zinātnes politikas ieviešanas sistēmas institucionālo konsolidāciju"", 12. lpp. (Eiropas Savienības fondu darbības programmas "Izaugsme un nodarbinātība" 1.1.1. specifiskā atbalsta mērķa "Palielināt Latvijas zinātnisko institūciju pētniecisko un inovatīvo kapacitāti un spēju piesaistīt ārējo finansējumu, ieguldot cilvēkresursos un infrastruktūrā" 1.1.1.5. pasākuma "Atbalsts starptautiskās sadarbības projektiem pētniecībā un inovācijās" un 1.1.1.2. pasākuma "Pēcdoktorantūras pētniecības atbalsts" projektu vadību un īstenošanu, kuros Valsts izglītības attīstības aģentūra ir projekta iesniedzējs un finansējuma saņēmējs)

Līdz 2020. gadam Padome vairāk koncentrējās uz operatīvo darbu veikšanu. Tādējādi mazāka uzmanība tika pievērsta datu apkopošanai, analīzei un secinājumu izdarīšanai. Taču arī līdz šim tika veikta statistikas apkopošana, atgriezeniskās saites no Padomes kompetences jomā iesaistītajām pusēm uzkrāšana, kā arī pieejamajos datos balstītu rekomendāciju ieviešana un lēmumu pieņemšana. Lai attīstītu datu apkopošanu un analīzi, nepieciešams organizēt Padomes aktivitātes tādā veidā, lai ar pēc iespējas mazāku administratīvo slogu ievāktu datus un informāciju par Padomes kompetencē esošajiem jautājumiem un uzdevumiem.

Lai mērķtiecīgi veiktu analīzi, nepieciešams regulāri sadarboties un apmainīties ar informāciju ar citām Latvijas institūcijām Padomes kompetencē esošajos jautājumos, kā arī starptautiskajām organizācijām, pirmkārt, apzinot aktuālos jautājumus, kuros nepieciešami dati un analīze, apzinot jau ievāktu informāciju, pētot iespējas to sinhronizēt ar Padomei pieejamajiem datiem. Ievāktajiem datiem un analīzei jābūt koncentrētai uz zinātnes programmu sekmējošo lomu Latvijas zinātniskās izcilības celšanā, kā arī zinātnes ietekmi uz ekonomiku un sabiedrību kopumā. Vienlaikus ir jāapkopo informācija un jāanalizē iespējas Latvijas zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju politikā ieviest dažādas iniciatīvas, kā piemēram atvērto zinātnei (atvārtā piekļuve, atvērtie dati, *FAIR* principi, pilsoņu zinātne, San Francisko deklarācijas pētniecības vērtēšanā ieviešana, dzimumu līdztiesības aspektu ieviešana zinātnes vērtēšanā.)

Padomei analīzes procesā nepieciešams iesaistīt gan savus resursus, gan Padomes ekspertu komisijas un Konsultatīvo padomi, kā arī Padomes uzturētajās projektu programmās iesaistītos projektu īstenotājus. Vienlaikus ir uzmanīgi jāpārdomā iesaistes procesa, lai neradītu lieku un pārmērīgu administratīvo slogu iesaistītajām pusēm.

Padziļinātai un kvalitatīvai analīzei nepieciešami attiecīgie apstākļi, tai skaitā statistikas datu programmatūra, normatīvo aktu piemērošana šādām vajadzībām, kā arī Padomes darbinieku profesionālās kvalifikācijas celšana gan kvantitatīvās, gan kvalitatīvās analīzes veikšanai, iesaistot visas Padomes struktūrvienības.

Darbības virziena mērķis – nodrošināt atbalstu zinātnes, tehnoloģiju un inovāciju politikas plānošanā, ņemot vērā ievāktos datus un analīzi par Padomes kompetences jomā esošajiem jautājumiem un zinātnes projektu programmām.

(Atbilst ZTAIP rīcības virzieniem 1.1., 1.2.,2.1.,2.3.)

Uzdevumi darbības virziena īstenošanai:

1. Gatavot priekšlikumus un atzinumus Latvijas zinātnes un tehnoloģiju attīstības politikas un tās prioritāšu izstrādei,
2. Sniegt priekšlikumus zinātnes finansēšanai nepieciešamā valsts budžeta projekta izstrādei;
3. Sadarboties ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru Padomes administrēto programmu un projektu rezultātu tehnoloģiju pārnesei,
4. Sistemātiski uzkrāt un apkopot datus atbilstoši Padomes funkcijām un kompetencēm, izstrādāt analītiskā balstītus secinājumus, rekomendācijas;
5. Izvērtēt un sniegt priekšlikumus par nepieciešamajiem grozījumiem zinātnisko darbību regulējošajos normatīvajos aktos;

6. Dažāda veida pārskatu, atzinumu sniegšana par piešķirto valsts budžeta līdzekļu izlietojuma zinātnisko lietderību, no valsts budžeta finansēto zinātnisko pētījumu rezultātu apkopošana;
7. Nodrošināt starptautisko pētījumu īstenošanu zinātnes un tehnoloģiju attīstības politikas jomā, izstrādāt priekšlikumus jaunām iniciatīvām zinātnes un pētniecības jomās;
8. Nodrošināt neatkarīgu zinātnes un tehnoloģiju rīcībpolitikas instrumentu, tostarp pētniecības un attīstības programmu, ietekmes izvērtējumu;
9. Sniegt priekšlikumus nacionālās un Eiropas nozīmes zinātniskās infrastruktūras objektu noteikšanai, izveidošanai, uzturēšanai un racionālai izmantošanai, izstrādāt nacionālo infrastruktūras ceļa karti;
10. Sadarbībā ar Padomes ekspertu komisijām un Izglītības un zinātnes ministriju gatavot pārskatus par stāvokli zinātnes nozarēs Latvijā.

Darbības rezultāti:

1. Jaunas iniciatīvas.
2. Sniegto atzinumu skaits.
3. Pētījumu vidusposma pārskati.
4. Informatīvie ziņojumi.

Iesaistītās iestādes:

Izglītības un zinātnes ministrija, citas ministrijas, zinātniskās institūcijas, Valsts izglītības attīstības aģentūra, Centrālā finanšu un līgumu aģentūra, Latvijas investīciju un attīstības aģentūra, zinātnes sabiedrību un zinātniskās institūcijas pārstāvošās organizācijas, starptautiskās organizācijas un ārvalstu partneri.

4. Stratēģiskā komunikācija

Esošās situācijas apraksts:

Lai izveidotu mērķtiecīgu Padomes komunikācijas stratēģiju, Padome strādā ar iepriekš IZM identificētajiem stratēģiskajiem sadarbības partneriem un procesā identificē jaunus. Regulāri Padomes vadība un darbinieki tiekas ar zinātniskajām institūcijām, veido pasākumus zinātnes sabiedrības informēšanai par aktualitātēm, kā arī organizē diskusiju ciklus, ņemot vērā galvenās sadarbības partneru grupas un komunikācijas mērķa grupas. Ņemot vērā projektu konkursu rezultātus un to izvērtējumu, kā arī atgriezenisko saiti no Padomes darbībā iesaistītām pusēm, nepieciešams mērķtiecīgi organizēt pasākumus, iesaistot zinātnes sabiedrību Padomes darbā.

Balstoties uz pieejamo informāciju, LZP galvenās stratēģiskās komunikācijas mērķa grupas ir:

- Zinātnieki (t.sk. augstskolu mācībspēki, doktoranti);
- Politisko un saimniecisko (biznesa) lēmumu pieņēmēji un ietekmētāji (Saeima, LDDK, LTRK, RIS3, lielās kapitālsabiedrības, ierēdniecība);
- Aktīvie uzņēmēji;

- Jaunieši (un skolotāji);
- Latvijas ekonomiski aktīvā un pētniecības diaspora ārvalstīs.

Papildus Padome plāno aktīvi veidot komunikāciju ar zinātnes administratoriem un tiem, kuri zinātniskajos institūtos un augstākajās izglītības iestādēs ar komunikācijas jautājumiem.

Lai sasniegtu visas ieinteresētās puses, svarīgi ir izmantot modernos tiešsaistes komunikācijas rīkus. Sākot ar 2020. gada Padomei ir izveidoti konti sociālajos tīklos *Twitter*, *Facebook* un *LinkedIn*. Kopš 2020. gada jūnija tiek sūtīta ikmēneša ziņu lapa, kuru kopš septembra saņem 1000 abonementu. Ziņu lapai informāciju var iesniegt Izglītības un zinātnes ministrija un Valsts izglītības attīstības aģentūras Zinātnes, pētniecības un inovāciju politikas atbalsta departaments. Tiek veidota jauna Padomes mājaslapa, kas veidota pēc vienotās valsts iestāžu mājaslapas formas.

Padome piedalās ikmēneša izdevuma “Zinātnes Vēstnesis” redakcijas padomē. Padome uzskata, ka sadarbībā ar Latvijas Zinātņu akadēmiju un Latvijas Zinātnieku savienību nepieciešams raisīt diskusiju par šī izdevuma satura orientēšanu uz plašāku lasītāju loku.

Uzsākts vebināru cikls saistībā ar 2018. gada pirmā konkursa fundamentālo un lietišķo pētījumu programmas projektu īstenošanas gaitu. Tika veidotas projektu pasēs par gan fundamentālo un lietišķo pētījumu projektiem, gan valsts pētījumu programmu projektiem. Darbs tiks turpināts, lai izveidotu viegli pieejamu un vizuāli saistošu informāciju par visiem Padomes pārvaldītajiem projektiem.

Nākotnē nepieciešams labāk fokusēt komunikāciju, panākt Padomes, sevišķi, valsts finansēto programmu un projektu rezultātu atpazīstamību, prestižu un pārlicību par lietderību. Nepieciešams panākt uzticamības pieaugumu Padomes ekspertīzei, palielināt Padomes ekspertu prestižu. Nepieciešams nostiprināt Padomes kā vienas pieturas aģentūras lomu sabiedrības un zinātnieku apziņā. Nepieciešams iedzīvināt zinātnieku apziņā jaunus principus, piemēram, atvērtās zinātnes loma, dzimumu līdztiesības aspekti un citi.

Galvenās komunikācijas tēmas (naratīvi), balstoties uz “Zinātne Latvijai materiāliem”:

- Zināšanu sabiedrība.
- Vērtības radīšana.
- Eiropas dimensija.
- Ceļā uz integrētu zinātņi.

Darbības virziena mērķis – veicināt Padomes un zinātnes sasniegumu atpazīstamību un prestižu, veidot pozitīvu Latvijas zinātnes tēlu.

(Atbilst ZTAIP rīcības virzieniem 1.1., 2.3.,2.4.)

Uzdevumi darbības virziena īstenošanai¹⁹:

1. Izplatīt informāciju par Padomes konkursiem, programmām un projektiem un to rezultātiem, izmantojot dažādus komunikāciju kanālus;

¹⁹ IZM komunikācijas stratēģijā tiek veikts pētījums par Zinātnes komunikācijas mērķa grupām un pašlaik tiek pārskatīti komunikācijas kanāli, kurus Covid-19 ieviesto apstākļu dēļ nāksies mainīt. Komunikācijas plāns nākamajam gadam tiks izstrādāts līdz š.g. beigām. Tad tiks precizēts arī LZP plāns.

2. Īstenot informatīvās pasākumus (vai kampaņas) par jaunu iniciatīvu iedzīvināšanu;
3. Sadarbībā ar Latvijas Jauno zinātnieku apvienību un ar Latvijas Zinātņu akadēmijas informatīvo atbalstu īstenot tiešsaistes video informatīvo pasākumu ciklu par nacionālo projektu īstenotājiem;
4. Nodrošināt regulāru komunikāciju sociālajos medijos (Twitter, Facebook, LinkedIn u.c.)
5. Administrēt ar Padomi saistītās informācijas un komunikācijas tīmekļvietnes (www.lzp.gov.lv) un uzturēt to saturu atbilstoši normatīvajos aktos noteiktajām prasībām.
6. Nodrošināt pieejamību datiem un secinājumiem atbilstoši Padomes funkcijām, tostarp no valsts budžeta finansēto zinātnisko pētījumu rezultātu zinātniskās izvērtēšanas rezultātu pieejamības nodrošināšana.
7. Iedzīvināt Zinātnieka ētikas kodeksā nostiprinātos principus.
8. Īstenot iekšējo komunikāciju, tostarp Padomes darbā iesaistot Konsultatīvo padomi un ekspertu komisijas.
9. Īstenot informatīvos pasākumus Padomes ekspertu statusa un prestiža palielināšanai.
10. Organizēt un iesaistīties sadarbības partneru – zinātnisko institūciju, universitāšu, ministriju u.c. –īstenotos semināros un konferencēs un citos pasākumos
11. Veicināt sadarbību ar Latvijas Investīciju un attīstības aģentūru, sekmējot Padomes pārvaldīto zinātnes programmu un projektu atpazīstamību.

Darbības rezultāti:

1. Palielinājusies zinātnieku un sabiedrības informētība par Latvijas zinātnieku pētījumiem.
2. Palielinājies zinātnes prestižs.
3. Pieaugusi Padomes ekspertu atpazīstamība
4. Pieaudzis apmeklējums Padomes tīmekļvietnei.

Iesaistītās iestādes:

Izglītības un zinātnes ministrija, citas ministrijas un valsts iestādes, Latvijas Zinātņu akadēmija, Latvijas Zinātnieku savienība, Latvijas Jauno zinātnieku apvienība, Latvijas Nacionālā bibliotēka, Augstākās izglītības un pētniecības institūcijas, Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra, Valsts izglītības attīstības aģentūra, Citu valstu pētniecības padomes, Latvijas tirdzniecības un rūpniecības kamera, Latvijas Darba devēju konfederācija, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība, mediji.

5. Starptautiskās zinātniskās sadarbības veicināšana

Esošās situācijas apraksts:

Pašreiz Padome ir aktīvi iesaistījusies vairākos sadarbības tīklos un organizācijās, piemēram, *Science Europe* (kopš 2011. gada), *Science, Technology and Innovation advisory councils* sadarbības tīkls, kā arī regulāra sadarbība ar Baltijas pētniecības padomē *Baltic HORC* formātā, Norvēģijas pētniecības padomi un *NordForsk*. Padome sadarbojas ar citu Baltijas un ziemeļvalstu pētniecības padomēm kopēju projektu iesniegšanā (piemēram, Eiropas Ekonomiskās Zonas un Norvēģijas finanšu instrumenta Divpusējā sadarbības fondā), lai celtu Padomes darbinieku profesionālo kvalifikāciju, kā arī veicinātu un attīstītu

sadarbību ar Baltijas un Ziemeļeiropas valstīm. Lai varētu plānot citu līdzīgu pieteikumu veidošanu, jāpalielina Padomes kapacitāte šāda veida projektu pieteikumu rakstīšanā un īstenošanā.

Padome pārņems Eiropas Savienības Pētniecības un inovāciju pamatprogrammas "Apvārsnis Eiropa" (*Horizon Europe*) 2021.-2027. gadam nacionālā kontaktpunkta funkciju īstenošanu, tādējādi palielinot arī Latvijas zinātnieku un zinātnisko institūciju pieteikumu sekmību Apvārsnis Eiropa konkursos.

Viens no starptautiskās sadarbības mērķiem ir veicināt Latvijas zinātnieku un zinātnisko institūciju plašāku un dziļāku sadarbību ar Eiropas un pasaules partneriem. Lai to nodrošinātu, ir nepieciešami cilvēkresursi un mērķtiecīgs darbs, iesaistot Latvijas zinātniekus starptautiskās sadarbības tīklos, kā arī materiālu gatavošana angļu valodā, lai sekmētu Latvijas zinātnieku sasniegumu atpazīstamību starptautiski.

Sadarbībā ar ārvalstu pētniecības padomēm būtu nepieciešams uzlabot zinātnes projektu vērtēšanas procesu un indikatorus, pārņemot labo praksi.

Nepieciešams organizēt sadarbību ar citu valstu zinātni finansējošām organizācijām (sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju), ar iespēju veidot jaunas programmas.

Darbības virziena mērķis – Latvijas zinātnes atpazīstamības sekmēšana starptautiski, veicinot Padomes un zinātnieku iesaisti starptautiskās sadarbības tīklos, forumos un projektos.

(Atbilst ZTAIP rīcības virzieniem 1.1., 1.2., 1.3., 1.4.)

Uzdevumi darbības virziena īstenošanai:

1. Piedalīties ārvalstu un starptautisko institūciju sadarbības projektos, programmās un pasākumos zinātnes un tehnoloģiju attīstības jomā.
2. Nodrošināt starptautiskās sadarbības projektu un Eiropas Savienības politikas iniciatīvu īstenošanu zinātnes un tehnoloģiju attīstības politikas jomā Latvijā .
3. Nodrošināt Eiropas Savienības Pētniecības un inovāciju pamatprogrammas 2021.-2027. gadam nacionālā kontaktpunkta funkciju īstenošanu (sākot ar 2021.07.01).
4. Regulāri uzturēt kontaktus ar Padomei stratēģiski svarīgajām starptautiskajām organizācijām un zinātni finansējošajām/padomdevēja institūcijām.
5. Rīkot pasākumus zinātnieku un zinātnisko institūciju iesaistei Apvārsnis Eiropa vai citu programmu konkursu projektu veidošanā, kā arī sadarbībai ar ārzemju partneriem citos formātos.
6. Izstrādāt informatīvos materiālus par Padomes kompetencē esošajiem jautājumiem, sevišķi zinātnieku sasniegumiem Padomes uzturētajās zinātnes programmās.
7. Nodrošināt Latvijas pārstāvniecību Eiropas Savienības ar zinātni saistītajos sadarbības tīklos, sadarbībā ar Izglītības un zinātnes ministriju.

Darbības rezultāti:

1. Dalība starptautiskos tīklos.
2. Informatīvie materiāli.
3. Noslēgtie starptautiskie sadarbības līgumi.

Iesaistītās iestādes:

Igaunijas pētniecības padome, Lietuvas pētniecības padome, Somu akadēmija, Norvēģijas pētniecības padome (*Nordforsk*), *Science Europe*, Eiropas Komisijas pētniecības un inovāciju ietvarprogrammas programmu pārstāvji, Latvijas institūcijas, kas iesaistītas starptautiskās sadarbības veidošanā, zinātniskās institūcijas, Izglītības un zinātnes ministrija.

6. Kvalitatīva un efektīva Padomes darbība

Lai nodrošinātu Padomes funkcijas nepieciešams īstenot efektīvu, uz labas pārvaldības principiem un uz rezultāta sasniegšanu vērstu iestādes pārvaldību, mazinot administratīvo slogu un nodrošināt nodarbināto profesionālo izaugsmi, radot mūsdienīgu materiālo bāzi.

Padomē pašlaik darbojas trīs nodaļas – Administratīvā nodaļa, Ekspertīzes un analītikas nodaļa un Valsts budžeta finansējamo programmu nodaļa, sabiedrisko attiecību konsultants un pārmaiņu vadītājs, sešas ekspertu komisijas – dabaszinātņu ekspertu komisija, inženierzinātņu un tehnoloģiju ekspertu komisija, medicīnas un veselības ekspertu komisija, lauksaimniecības ekspertu komisija, meža un veterināro zinātņu ekspertu komisija, sociālo zinātņu ekspertu komisija un humanitāro un mākslas zinātņu ekspertu komisija. Tiek veidota Padomes konsultatīvā padome.

Padome atrodas pilsētas centrā un salīdzinoši netālu no Izglītības un zinātnes ministrijas un citām iestādēm. Darbinieki tiek nodrošināti ar datortehniku un biroja tehniku, kas regulāri tiek atjaunota, kā arī sakaru ierīcēm.

Nepieciešamās izmaiņas galvenokārt saistītas ar Padomes kā jaunas organizācijas darbības nodrošināšanu. Stratēģijas mērķu sasniegšanai ir būtiski attīstīt iekšējo un ārējo komunikāciju, tādēļ veiksīm klientu un sadarbības partneru apmierinātības mērījumus, kā arī ieguldīsim resursus nodarbināto apmācībā un iekšējās komunikācijas uzlabošanā.

Darbības virziena mērķis – nodrošināt kvalitatīvu un efektīvu Padomes kā jaunas organizācijas darbību.

(Atbilst ZTAIP rīcības virzieniem 1.4.)

Uzdevumi darbības virziena īstenošanai:

1. Veikt Padomes ikgadējā budžeta projekta sagatavošanu un tā izpildes uzraudzību.
2. Veikt iekšējās kontroles sistēmas pilnveidošanu.
3. Cilvēkresursu attīstības plāna izstrāde ar orientāciju uz darbinieku kapacitātes stiprināšanu, kvalifikācijas pieaugumu, motivācijas attīstību un kolektīva veidošanu.
4. Nodrošināt modernu datortehniku, programmatūru un citu aprīkojumu Padomes funkciju īstenošanai.
5. Pilnveidota un labiekārtota darba vide, pielāgojot mūsdienīgas un modernas darba vides prasībām.

6. Nodrošināt Padomes korespondences un dokumentu uzskaiti un apriti, dokumentu arhīva veidošanu un uzturēšanu, Padomes darba aizsardzības sistēmu, ugunsdrošības un drošības tehnikas prasību ievērošanu.
7. Nodrošināt juridiskā atbalsta sniegšanu Padomes amatpersonām un darbiniekiem.
8. Nodrošināt Padomes tīmekļvietnes darbību sadarbībā ar vecāko konsultantu sabiedrisko attiecību jautājumos.
9. Nodrošināt Padomes grāmatvedības uzskaiti un personāla uzskaiti sadarbībā Izglītības un zinātnes ministriju.
10. Veikt sistemātisku datu uzkrāšanu un apkopošanu Padomei noteikto funkciju un uzdevumu ietvaros.

Darbības rezultāti:

Modernizēta iekšējā kontroles sistēma.

Ieviesta risku vadība.

Cilvēkresursu kvalifikācijas pieaugums.

Iesaistītās iestādes:

Izglītības un zinātnes ministrija, citas ministrijas un Valsts izglītības attīstības aģentūra

Padomes stiprās un vājās puses

Stiprās puses	Vājās puses
<ul style="list-style-type: none"> - Kompetenti un pieredzējuši darbinieki dažādu finanšu instrumentu aktivitāšu īstenošanas un uzraudzības jautājumos; - Darbinieki ir ieinteresēti pilnveidot administratīvos pasākumus finansējuma izlietojuma kontrolē; - Darbinieki vēlas nodrošināt efektīvu, kvalitatīvu un pārskatāmu programmu un projektu administratīvo kopumu; - Laba sadarbība ar klientiem un partneriem (t.sk. dažāda veida organizācijām neatkarīgi no to juridiskā statusa un veida); - Profesionāls iekšējais atbalsta funkciju nodrošinājums dažādos jautājumos; - Spēja būt elastīgiem, operatīvi pielāgoties izmaiņām iestādei dotajā funkciju un uzdevumu apjomā, kā arī finansējuma apjomā. 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepietiekoši cilvēkresursi, līdz ar to tiek veikta uzdevumu nodošana ārpalpojumā, kas saistīts ar papildus finanšu resursu izdevumiem un ne vienmēr iesniegtie nodevumi ir pietiekošā kvalitātē un atbilst sākotnēji iecerētajam, dotajam darba uzdevumam; - Pastāv izdegšanas sindroma risks darbiniekiem, kas ilgstoši aizvieto citus darbiniekus, kuru amata pienākumi saistīti ar augstu stresa līmeni un atbildību, kā arī tiem, kuru darbavietas ir atvērtā tipa un tāpēc nepieciešama augsta koncentrēšanās spēja; - Darbinieku atalgojuma sistēma nav konkurētspējīga;